

 Bencsik Gyula

„Mindig inspiráló meglepetés, ha váratlan dolgok szólalnak meg”

Cserepes Károly archív anyagokról,
újrakeverésről és az albumok üzenetéről

Az év hazai világ- vagy népzenei albuma, vagy hangfelvétele kategóriában Cserepes - The Sold Girl (Fonó) című albuma kapta a 2023-as Fonogram-díjat. Az album egyenes folytatása a zeneszerző-zenetanár utóbbi években indított remix sorozatának, amelyben különböző népzenei motívumokat kever elektronikával, egészen izgalmas, új értelmezést adva ezzel a folklórnak. A díj alkalmából kérdeztük az alkotót.

„Megjelent a Cserepes remix-sorozat következő darabja, a Cserepes Károly életmű újabb megkerülhetetlen anyaga, a The Sold Girl” - olvasható a Fonó ajánlójában. Valóban sorozatról van szó? Mennyire tudatos a zenei építkezésed?

Valóban sorozatról beszélhetünk, mert az utóbbi időben évente születő albumok azonos eljárással készültek, noha mindegyik másról szól. Röviden arról van szó, hogy – a hagyományos népdalfeldolgozásokkal ellentétben – szinte kizárólag „archív”, gyűjteményekben fellelhető, tradicionális zenei „mintákat”, vagyis hosszabb-rövidebb frázisokat, idézeteket használok, eredetiben. A tradicionális zenék, illetve a régi hangfelvételek számomra olyan különleges hangzásokat, hangulatot és érzelmi gazdagságot jelentenek, amelyeket meg akarok mutatni azoknak, akik egyébként nem ezzel foglalkoznak. Ennyi talán a tudatosság ezekben a lemezekben.

Mennyi az általad alkotott muzsikában a népzene?

A meglepő, hogy az eredmény mégsem olyan, mintha népzene hallgatnánk. Az eljárás során ugyanis olyan távolabbi zenei világok kerülnek egymás mellé, amelyek eredetileg nem „odavalók”. Ehhez az egyes mintákat össze kell hangolnom egy azonos zenei szerkezetbe (hangnem, ritmika), s ezek azután „egymást hangszerelik”. Az eredeti környezetből kiragadott elemek új szövegkörnyezetbe kerülnek, s így megváltozik a jelentésük, új megvilágítást kapnak. Ezek véletlenszerű találkozások és az eredmény a meglepetés erejével hat. Számomra is mindig inspiráló meglepetés, ha váratlan dolgok szólnak meg, hiszen előre nem tudható, mely hangminták működnek majd együtt.

Mikor és mivel keltette fel érdeklődésed az azeriek, kazakok, karacsáj-balkárok, csuvasok, baskirok, nogajok – vagyis a kis türk népek – kultúrája, ezen belül zenei világa?

A legutóbbi albumom címe a The Sold Girl (Az eladott lány). Minden album készítése egy nagy anyaggyűjtéssel kezdődik. Épp egy ilyen keresésnek láttam neki, amikor kitört a háború Ukrajnában. Ez a megrázó élmény felidézte bennem, hogy a magyar népballada-szövegeknek is némelyike a háborúról szól, konkrétan a török megszállás okozta szenvedésekről. Ezek a szenvedések, amelyek mindig a civil lakosságot sújtják, minden háborúban azonosak, a bemutatásuk ezért mindig aktuális. A magyar népballadákat a zenetudósok tartalmi szempontok szerint csoportosítják, az e tárgykörbe tartozó balladák közös címe „Az eladott lány”. Ide tartoznak többek között a szülők által eladott gyerekek történetei is, az ellenség által elrabolt vagy megerőszakolt, megkínzott áldozatokéin kívül. De viszonylag kevés balladát találtam, amely konkrétan a török hódoltságról szól, illetve kevés köztük az olyan, amely zeneileg tökéletes és használható. A felvételek sokszor 60–80 évesek. Mikor ezeket hallgattam, feltűnt, hogy a balladák milyen kimérten, tárgyilagosan, szelíden mesélik el a legszörnyűbb véres tartalmakat. Sehol drámaiság az előadásban, szemben a szövegek tartalmával. Ekkor adódott az ötlet, hogy talán éppen a török anyag ke-

rülhetne egyfajta párbeszédbe a magyarral. Kiderült, hogy a török-oszmán tradicionális zene olyan érzelmgazdag, erős és vad, hogy kiválóan alkalmas a szentelen balladákban lévő, rejtett drámaiságot felszínre hozni. Így lett ez a lemez egy „török remix”.

Hogyan kerültek egymás mellé a lemezen hallható dalok? Mik bennük az autentikus elemek? Hogyan nyúltál hozzájuk? Mennyi bennük az archív anyag? Kérlek, avasd be a munkafolyamatba az olvasókat.

Mint említettem, egy egész albumhoz kevés használható anyagot találtam, amely a török hódoltságot konkrétan említi. Ezért kiegészítettem a sort néhány olyan dallal, amelyek ugyan nem a török hódoltságról szólnak, de olyan zenei szerkezettel rendelkeznek, amelyeket a kérdésben felsorolt úgynevezett „kistörök” népektől vehettek át az ősmagyarok vándorlásaik során. A ma itt élő népek zenei tradíciói nagyon hasonlatosak az oszmán-török hagyományokhoz, ezért ezek használata segített megőrizni a lemez hangulati egységét. Fontos látni azonban, hogy nem a tudományos

hitelesség volt a céloom. A számomra lényeges tartalmat kizárólag intuitív úton közelítem meg. Az album üzenete, szándékom szerint az, hogy akkor is és azóta is minden háború, melyet az agresszív nagyhatalmak indítanak, a civil lakosság mérhetetlen szenvedéséről szól. A lemez csaknem 100%-ban archív anyagokat tartalmaz. Az újabb keletű „remix” - újrakeverés - pontosabban fejezi ki azt az eljárást, hogy maguk a hangminták érintetlenül, átírás nélkül jelennek meg, csupán a szövegkörnyezetük módosítja a jelentésüket. Olykor azért manipulálni kell az eredeti anyagot, de csak annyira, hogy egymást támogassák, egymás hangszeres környezetévé válhassanak. Az archívokon kívül tehát kis mértékben használom az elektronikus szcena elemeit is (sound design, effektek satöbbi), de fontosnak tartom az archívok és az elektronika helyes arányát, vagyis, hogy egyik se nyomja el a másikat.

Rákerült két gyermekdal is az albumra.

Két gyerekdalt (Gólya gólya, Katalika) újra kellett gyerekekkel énekeltnem, mert ezekből nem volt használható archív gyűjtés, ugyanakkor a lemez szempontjából fontos a szövegük. Az ártatlan kis óvodás dalok szövegeire ma már senki nem figyel fel, de a török zenei környezet itt is segített felszínre hozni ezeknek a szövegeknek eredeti drámai és véres jelentését.

Köszönetet mondasz a régi idők énekeseinek.

Az természetes számomra, hogy a régi, többnyire már nem élő énekesek nevét feltüntettem, hiszen ők a lemez főszereplői. Ezek az „adatközlők” névvel csak az archívumokban szerepelnek, kiadványokban meg sem említik őket, pedig némelyikük ritka énekesi képességekkel rendelkezik. Ezt a méltánytalanságot próbálok így jóvá tenni.

Mi lehet az album utóélete?

Mindenki számára tudott dolog, hogy a hanghordozók (CD) eladása az internet miatt gyakorlatilag megszűnt. Ezért egy ilyen album utóélete csak online platformokon lehetséges. Ennek előnye, hogy véletlenszerűen sok emberhez, nagyobb távolságokra eljut, referencia anyagnak kiválóan használható, hátránya, hogy közvetlenül pénzt keresni nem nagyon lehet vele. Ez a helyzet még képlékeny, egyelőre ma zenét eladni csak színpadon, élő koncerten lehetséges, ha egyáltalán.

Mi lehet a sorozat következő darabja?

Remélem, készül még új kiadvány (a Fonó részéről általában megvan a fogadókészség ehhez), azonban ezek tartalmát sohasem tudom előre. Maga a kompozíciós eljárás olyan, hogy jelentős a véletlen szerepe, mint említettem, fontos, hogy valami olyasmi szólaljon meg, amire magam sem számítottam. Aztán, amikor már benne vagyok jól a munkában, felsejlik, hogy miről is szólhatna ez a lemez, és akkor már tudatosan arra felé irányítom a hangszerelést, és többnyire címet is ilyenkor kap az így kialakuló „történet”.

2023. augusztus 17., 20.00
Tokaj Fesztiválatlan

CINEFONIC

A BDZ filmzene koncertje

Jegyvásárlás: fesztivalkatlan.hu

NYÁR AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖR KERTJÉBEN **JÓ KÖR. JÓ HELYEN.**

JEGY: 4500 FT

JÚLIUS 1. / SZOMBAT / 20:00

**CAFUNÉ - INSPIRAÇÃO /
LEMEZBEMUTATÓ KONCERT**

„LATIN-AMERIKAI BOLDOGSÁG
ÉS ÉDES MELANKÓLIA”

JEGY: 6000 FT

JÚLIUS 5. / SZERDA / 20:00

MAGYAROS

A LISZT FERENC KAMARAZENEKAR
ÉS SÁRKÖZY LAJOS ÉS ZENEKARA
KÖZÖS HANGVERSENYE
KONCERTMESTER: **TFIRST PÉTER**

JEGY: 5000 FT

JÚLIUS 7. / PÉNTEK / 20:00

**A FUSION CIRCUS
KONCERTJE**

László Attila (gitár),
Oláh Tzumo Árpád (billentyűs hangszerek),
Lattmann Béla (basszusgitár),
Zombori Attila (dob),
Pecze Balázs (trombita),
Lakatos „Soso” Sándor (szaxofon),
Csapó Krisztián (harsona)

JEGY: 4500 FT

JÚLIUS 14. / PÉNTEK / 20:00

**SZERELEM OPERA IDEJÉN
A FAREMIDO OPERATÁRSULAT
ELŐADÁSA**

JEGY: 4500 FT

JÚLIUS 15. / SZOMBAT / 20:00

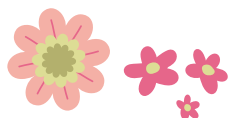
JÓ KÖR, JÓ HELYEN

35 ÉVES AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖR
ÉLJEN A NÉPZENE ÉS A VILÁGZENE!

JEGY: 7000 FT

JÚLIUS 20. / CSÜTÖRTÖK / 20:00

**A BUDAPEST BÁR
KONCERTJE**

35 éves
az Óbudai Társaskör
Jó kör, jó helyen.